

Jan Klata

GREJPRUTOV SMEŠAK

verzija 03 (osnovna)
 semplovanje i remiksi
 nisu isključeni
 rado viđeni

LICA:

- % – Ezoterični kreator novih svetskih mirisa.
 Tvorac nečuvenog "Grejputovog smeška".
- & – Multimedijalni umetnik. Strategija šoka, i tome slično.
 Privatno – sin %.
- < – Vice-šampion sveta. Jednostavno.
- @ – Treba da prenese svetu Vrlo Važne Vesti iz Vatikana.
 Privatno – bivša žena &.
- \$ – Treba da prenese svetu Vrlo Važne Vesti iz Vatikana.

SCENA 0

Prosto mrzim didaskalije. Ali ponekad se ne mogu izbeći.

SCENA 1

Rim. Apartman sa pogledom na Plac sv. Petra. \$ i @ ubijaju vreme.

- \$ (čita): "– Imate li nekih problema?
- Teško je, Sveti Oče. Naši problemi su uobičajeni za poljoprivrednike.
  - Koliko hektara?
  - 11, ali sa prelepim pogledom. Imamo jednu pošumljenu goru. Kad se popnem na nju, vidim našu crkvu celu. A kad sunce zalazi, Sveti Oče, onda je ona najlepše osvetljena. Naša crkva. Čuju se zvona. Teško se živi, ali u takvom kutku je kao kod samog Gospoda.
  - Šta gajite: pšenicu, raž, ječam?
  - Imamo predivno žito, hlebove takođe. Imamo dve kravice, svoje mleko. Malčice svinja, Oče Sveti, obično, normalno domaćinstvo. Jednog konjića. Kako već čovek živi. Većih ambicija nemamo, tek da decu vaspitamo kako bi bili dobri ljudi. Ne treba nam veće domaćinstvo, samo da živimo normalno, volimo Gospoda i sve ljude..."

(\$ i @ prskaju u smeh. Zvoni mobilni telefon.)

\$ – Naravno, da sam u Rimu. Ful stenbaj. Šta ima o Papi? Kako to šta? Broj cipela 44, voli šam-rolnice, nekad je bio čak okej, ali sa starošću je podilejisao... (@ došaptava kolegi: pokazuje karakteristične drhtave ruke)... krupan plan na ruku koja drhti. Tako, tako, šaku ćemo istrgnuti iz arhiva. Full profi. Biće dobro.

SCENA 2

Kod Oca. Otac misli da je sam. Ali nije sam.

% – Veče. Hotelska garaža. Četiri sprata nadole. Nivo Vodolije. Sedim u mojoj limuzini. Odlučujem se. Palim motor. Krećem. U krug. U krug.

Odlučujem se – u zid. Blizo, sve bliže.

Odjednom motor se gasi. Nestaje benzina. Uvek u tom istom automobilu. Nestaje benzina.

Razbijam se tim istim automobilom. U kolo, u kolo.

& (Skandira "Bravo". Tišina.)

% Odakle si se tu stvorio?

& Marazam i ženiranje... Znete li koji je prevoznik imao privilegiju da me ugosti u svom skromnom enterijeru? Autobus sa niskim podom. Ne podnosim linije sa autobusima sa niskom podlogom.

Tako nekako podsvesno osećam da oni usisavaju moju dušu odozdo. Telursko iskustvo.

% To je vrlo zanimljivo...

& Oprostite mi, ali čak ni joyride, koji bi bio realizovan autobusima sa niskom podlogom, ne bi bio u stanju da me podstakne na takvo nešto.

% Takvo šta?

& U najboljem slučaju, osećao bih se kao državnik obasut namirnicama na nekom krvničkom mitingu. To je sigurno.

% Nikad nisi kapitulirao pred stvarnošću. I ovog puta ćeš se nekako izvući.

& Kao da imam pred sobom pravog ljubitelja poezije, tako suptilnog da podbada, čak i Rilkea, na trenutke... Mogu li da ti kažem jednu pesmicu? To je, u stvari, zagonetka, prava Enigma, čiji će gordijevski čvor zagrejati tvoje vijuge:

Profit ima jutarnje svežosti.

Pogodiš li metu, ponos u sebi gostiš.

Ne sramiš se duhovne nagosti.

Jer novčanik tvoj ne posti.

Ipak postoji bôlja

Neulalana, weltschmerz zvana,

Kad iz kade, s dušom punom rana,

Uveče se pomaljaš.

Iskustva tvoja niko neće da sluša.

Pa šta, ako tvoje nozdrve golica

Milion izgubljenih duša

Tih taštih lica

Ta-šti-ni-ca!

- % Dopada mi se kada rimujete. Znam da patite od logoreje, ali molim vas da govorite normalno. Možda je to previše, teško, ali najmanje, barem bez tih nesrećnih rima. Oprostite, ali verovatno je to iz nekog razloga?
- & Nemam, uistinu, preteranu kupovnu moć, imam negativan priraštaj po glavi, zato je moja pozicija na tržištu rada više nego žalosna. Totalno sam bankrotirao. Nastao je zastoje. Kapitalistička besa. Povećao sam broj nezaposlenih. Sada mi je potrebna gotovina, da bih mogao da kupim malo novca. Slušaj, bre – davaj pare!
- % Umetnik si. Izabrao si svoju sudbnu, izabrao si ludilo.
- & Pa šta je to?
- % To nije to!
- & Nije?
- % Ne glupiraj se. Čuo sam da si postigao uspeh na Bijenalu u Veneciji. Čestitam.
- & Zahvaljujem.
- % Srdačne čestitke.
- & Hvala lepo.
- % Kritičari su poludeli. Gotovo. Napravio si podvig!
- & Posrao sam se.
- % Bravo, sinko. Moja krv! Na Bijenalu?
- & Da. U početku sam mislio samo da se ispišam na zidove poljskog paviljona, znaš, da obeležim pišačkom svoju teritoriju. A govno je došlo kao prirodan impuls. Odjednom sam proizveo ekstrementalni artefakt.
- % Spontano.
- & Potpuno. Oduvek su me interesovale ljudske izlučevine. Došao je trenutak za govno.
- % Bolje ikad, nego nikad. Šta si osećao, dok si kenjao?
- & Safisfakciju. To je tako, kao da sam se posrao na celo postkapitalističko društvo. Tako je, to, uostalom, i doživljeno. S ovacijama.
- % Kako gde, ali u Veneciji kritika ima nivo.
- & Da, samo je kod nas još uvek reakcionarna i represivna. Ni za kurac! To je zbog Pape. A tamo su primetili, čak, da sam se israo vodeći računa o obliku objekta u nastanku.
- % Mogu li da kupim to delo?
- & Kupio ga je Saatchi. Momentalno. Tata, da li je istina da si već gotov?
- % Pre pedeset godina sam izmislio moj prvi miris. Bio je to "Grejprutov smešak". Od tog trenutka sam gotov. Samo nikome ne govori.
- & "Grejprutov smešak" ima purpurno-zelenu boju. To je pomamno jedro najvećih želja. Nonšalantni naziv smenjuje majstorska dezinvoltura. Znano je, samo genije ima vlast nad pravilima igre. Ali taj miris, to nije samo grejprut iz imena, prekršten u grejprut. To je, takođe, delikatno prisustvo prefinjene crne ribizle. Zlatan trepet trepavica bergamota. Zapovest najdubljih poznanja mošusa i pasiflore, skinutih sa sandalovog drveta i raskoša semena paragvajskog tonika, koji navodi na pomisao da su to orasi, bademi, arsenik...

% Besmislica. Nije to opis "Grejprutovog smeška". To su "Ostrva sećanja".
 & Aaa, "Ostrva sećanja". Mnogo se izvinjavam.
 % Hvala lepo.
 & Plankton birokratije dao bi sve, samo da može da štrcne pod pazuhe tvoj miris. Ali "Grejprutov smešak" se ne uštrcava.
 % "Grejprutov smešak" ne poznaje niko. Skoro niko.
 & U svakom slučaju, ja ne.
 % Skoro niko. Da li si se video sa ženom?
 & Ja nemam ženu. Nemam majku, nemam ni ženu.
 % Tvoja majka odavno nije živa. Tvoja žena je živa.
 & Nemam ženu.
 (Tišina.)
 % Zašto si došao?
 & Da te iznenadim...
 % Ti si moje kinder-iznenađenje.
 & ...da vidim kako si, tata, za tvoj rođendan.
 % I, kako sam?
 & Ozbiljno? Držiš se sjajno, tata. Sto godina, sto godina, neka živi, živi nam, neka živi nam!
 Divna pesmica: Neka živi... Valjda ću te ovekovečiti.
 % Divno. Eto gospodo, to je moj sin. Vaja govna. Godinama se ovde ne pojavljuje, ali ove godine izuzetno jer imam rođendan.
 Pa mi je učinio milost... i došao po lov. Usput je odlučio da saopšti tatici nekoliko toplih reči na temat njegove ličnosti, njegovog posla, njegovog života uopšte. A na kraju, spontano, predložio je svom starom da ga ovekoveči u govnicima. I, šta otac na to?
 & Upravo to. Šta kaže otac na to?
 % A otac će na to: napolje!
 [...]

SCENA 8

Kod Oca.

< Došao sam da Vam čestitam.
 % Primam Vaše čestitke.
 < Došao sam da izrazim saučešće.
 % Ne primam Vaše saučešće. Imam dovoljno svoga.
 < Vaš sin je otišao, treskajući vratima. Pristojna ljudska osoba ne sme se tako ponašati. Treba se boriti. Nekad je bilo drukčije.
 % Neka je bilo isto tako.
 < Da. Ali uvek se govori kako je bilo drukčije. To je lep običaj. Treba ga podići da nivo kulta.
 [...]
 < Nešto ću Vam reći: nije dozvoljeno pređavati se.

% Zašto?
< Nije dozvoljeno. Treba se boriti. Cenim Vaš rad.
% Zašto?
< Miris je ubica vremena.
% Divno rečeno.
< Ja uvek gađam u centar stvari. Zna li, da ja nisam samo bokser. Ja sam ratnik. Borim se sa nadmenošću, lenjošću, gnusobom i preteranom snagom života. Čak i onda, kada niko ne gleda. Ali uvek Neko gleda. Ostalo je privid. Volim paradajz.
[...]
% Sačekajte trenutak (*vadi odnekud jabuku*). Šta kažete za ovo?
< Ja na to kažem jabuka!
% Ja isto! Pažnja! A na ovo (*pokazuje grejprut*)?
< Grejprut.
% Kako?
< Grejprut.
% Dobro! Grejprut.
(*Sledi tzv. važan momenat: % poziva < do sebe i raspršuje u vazduh određeni miris.*)
< Divno.
% Zaista? To je upravo "Grejprutov smešak".

SCENA 12

[...]
@ Nisam više tvoja žena.
& Jesi. Takve stvari ne mogu se sređivati SMS-om.
@ Ponekad je tako bolje. Mada o tome sada nije reč. Sve sam to već znala. Sve, kao i uvek.
Bežao si u tone slova, umesto da pogledaš istini u oči. Jer se bojiš. Zašto?
& Ne znam.
@ Toliko puta sam poželega da umreš... Zbog čega?
& Ne znam.
[...]

SCENA 13

Odjednom kroz prozor dopiru udarci zvona. U tom trenutku upada \$. Oboje se postavljaju na mesta sa kojim mogu da nastave najviše moguću usijanu korespondenciju iz Vatikana koji je pre nekoliko trenutaka postao siročić.

@ Počelo je.

(*Zvone sva zvona u Rimu.*)

(*Na uzbunu.*)